

V. Rastenio asmenybė

Vienas žymiausių lietuvių išeivijos atstovų, politiku, žurnalistu V. Rastenis ir jo kalbėjimai yra puikus pavyzdys to, ką galime įvardinti kaip savikritiška ironija, objektyvumas, karti, bet pamatuota tiesa ir politinė išmintis. To šiandien trūksta dabartinių Lietuvos politikų kalbose bei veiksmuose, todėl V. Rastenio rašytinis palikimas kaip niekad yra svarbus bei pamokantis ne tik pastariesiems, bet ir mums, dažniau sakant atvirą žodį, bet kartu ir pagarbiai įsiklausant į tai ką kalba tavo oponentas.

Žmogus, turėdamas tokias savybes, vargiai gali pretenduoti tapti visų gerbiamu ir mylimu. Skaudžią tiesą retas iš mūsų galime priimti palankiai ir be jokio pykčio. Kaip tame pasakyme - žodis skaudesnis už botagą. V. Rastenio plunksnos aštrumas išeivijos spaudoje toks ir buvo, t.y. taiklus ir argumentuotas. Šis aspektas ir prisidėjo prie to, jog V. Rastenis neilgai teužsibudavo įvairiose dėl Lietuvos išlaisvinimo kovojančiose organizacijose. Negailėstingai kritikavęs VLIK, ALT veiklą kaip besigręžiojančią į praeitį, besivadovaujančią siaurais interesais bei užsiimančią beprasmybėmis, nežinia kam reikalingais, tačiau, atrodytų, tik jiems svarbiais projektais, V. Rastenis negalėjo būti pakenčiamas ir pageidaujamas.

Toks „beširdis“ žmogus negalėjo padaryti ir karjeros, taip savotiškai likdamas su savo idėjomis ir pasiūlymais tarsi vienišu kovotojumi. Visgi V. Rastenio mintys surado tą nišą, kurioje jos galėjo vienokiu ar kitokiu būdu, būti realizuotos – tai liberalaus lietuvių išeivijos sluoksnio susibūrimas į Santaros – Šviesos organizaciją.

Šeštajame dešimtmetyje pakitus JAV ir SSRS užsienio politikos aspektams, Tarybų Lietuvoje likusiems tautiečiams atsivėrė, nors ir siauros, bet visgi durys į sovietinės propagandos taip peikiamą kapitalistinį užjūrį. Tas pats galiojo ir JAV lietuviams, susidūrusiems taipogi su daugybe apribojimų, norint pamatyti, vieniems kažkada paliktą, o kitiems dargi ir iki šiol nematytą kraštą. Naudodamasis šiomis aplinkybėmis, V. Rastenis skatino rizikuoti ir plėsti ryšius su likusiais už Geležinės uždangos.

Šiais savo antipatriotiniais bei „tautinės drausmės“ neatitinkančiais šūkiomis, V. Rastenis vėl neįtikėjo konservatyviajai lietuvių išeivijos daliai. Nebūdamas per daug giliu patriotu, tačiau ir kosmopolitu, jis savotiškai išlaikė aukso vidurį, vieninteliame to meto išeiviją turėjusiame vienyti tikslu – būtent Lietuvos išlaisvinimo reikale. V. Rastenis šiuo atžvilgiu dargi greičiau išliko liberaliu pragmatiku, siekiančiu naudingų tikslų, bet ne sau, ne partijai, o Lietuvai.

Visa tai itin pasireiškė jo susitikimuose su atvykusiais iš SSRS tautiečiais, kurių iš pirmųjų lūpų išgirsta, nors ir ne visada objektyvi bei teisinga informacija, padėjo mažiau ar daugiau susivokti sovietinės politikos vingrybėse. Būdamas tolerantišku žmogumi iš prigimties, V. Rastenis neatsisakė susitikti, galbūt ir su kai kam iš JAV lietuvių, atrodžiusiais sovietų „siunčiamais agentais“ ir „provokatoriais“, nesvarbu ar tai būtų politikas, dainininkas ar sportininkas.

Visame tame jis matė prasmę. Jo manymu, norint geriau pažinti Lietuvos mentalitetą, ko itin truko išeiviams, reikėjo paprasto, tačiau tais laikais sunkiai įgyvendinamo, bet visgi įgyvendinamo dalyko – kontaktų, kontaktų ir dar kartą kontaktų. Tokių ryšių pavyzdys ir buvo pats V. Rastenis, palikęs mums neįkainojamą objektyvios žurnalistikos bei tolerantiškos diplomatijos bendradarbiavimo patirtį.